

Oprukkend MOS

in de provincies



Winst

Ook in 2006 zijn de strategieën van de provincies en van het Brusselse hoofdstedelijke gewest en de wijze waarop zij promotie maken en ondersteuning bieden aan de scholen niet essentieel veranderd. Overall zorgen de begeleiders voor zoveel mogelijk begeleiding op maat.

Scholen krijgen (individuele) ondersteuning via schoolbezoeken, e-mail en telefoon en op studietoernemingsdagen.

Scholen krijgen informatie via digitale nieuwsbrieven. De meeste scholen zijn vragende partij voor ondersteuning bij het opmaken van hun logodossier. Veel aandacht van de begeleiders gaat daar dan ook naar uit.

Veel scholen krijgen een uiteenzetting over MOS op pedagogische studiedagen en personeelsvergaderingen.

De begeleiders richten hun pijlen ook meer en meer op directieraden van scholengroepen en -gemeenschappen omdat meer en meer beslissingen op dat niveau worden genomen.

De band met de gemeentes is in elke provincie nog versterkt: er is overleg, samenwerking en soms zelfs financiële ondersteuning.

In het kader van duurzame ontwikkeling maakt MOS over heel Vlaanderen ook meer en meer werk van samenwerking met externe organisaties die aanverwante of identieke thema's behandelen als Kleur Bekennen, Protos, Green, Velt, de LOGO's ...

Er komen in elke provincie altijd maar meer samenwerkingsverbanden tot stand.

NME-diensten werken samen met andere provinciale diensten.

Maar ook scholen zoeken elkaar, dankzij MOS, meer en meer op en zijn erop uit om met externen (ouders, natuur- en milieuorganisaties, wereldwinkels, ngo's, gemeentebesturen...) samen

te werken.

Het MOS-netwerk groeit.

De soms zeer uiteenlopende maatregelen die een MOS-school neemt op het gebied van milieu brengen heel wat milieuwinst teweeg.

Dat is evident.

Maar de sleutel tot het succes is de wijze waarop de school het project aanpakt.

Door het educatieve materiaal van het MOS-project en de ondersteuning en begeleiding die de scholen krijgen, wordt tegelijk heel wat educatieve winst gerealiseerd.

En die educatieve winst zorgt ervoor dat er zoveel milieuwinst ontstaat.

Maar ook omgekeerd: alles wat een school op milieuvlak realiseert, komt het educatieve klimaat en de samenleving rondom de school ten goede. Een verfraaide omgeving geeft minder aanleiding tot pestgedrag, de gemeentelijke ophaling is blij met een correct sorteergedrag, het verkeer is minder druk en stresserend als er meer gefietst wordt...

Het respect voor natuur en milieu en voor elkaar neemt toe.

Als leerlingen en leraren (en technisch en administratief personeel, directie, schoonmaakpersoneel...) samenwerken, overleg plegen, acties organiseren en samen verantwoordelijkheid dragen, ontstaan er een enthousiasme en een betrokkenheid die zeer stimulerend werken.

Dat is het effect dat MOS teweegbrengt!

De educatieve aanpak, nl. op een positieve manier **uitdagingen poneren** - en niet het vingertje omhoog steken - spreekt de schoolbevolking, en zeker de leerlingen, erg aan.

Het wordt dan ook meer en meer duidelijk dat MOS op scholen nieuwe inzichten creëert en een nieuw gedrag doet ontstaan.

Antwerpen

MOS groeit

In de provincie Antwerpen zijn er **1311** vestigingsplaatsen. Op 10 oktober 2006 hebben **500** van hen, d.i. **38 %**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

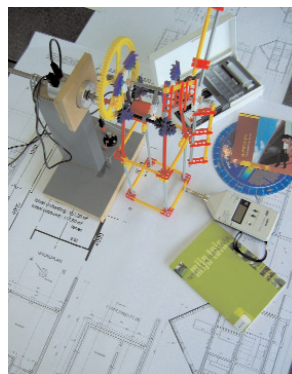
MOS-scholen in de provincie ANTWERPEN							
ABSOLUTE GROEI							
	MOS 2005	MOS 2006	groei				
basis	258	313	55	21 %			
sec.	159	177	18	11 %			
hoger	10	10	0	0 %			
totaal	427	500	73	17 %			
In vergelijking met 2005 is er een toename van 17 % MOS-scholen							
RELATIEVE GROEI							
	2005		2006		groei		
	MOS		MOS				
basis	975	258	26 %	940	313	33 %	7 %
sec.	356	159	45 %	358	177	49 %	4 %
hoger	12	10	83 %	13	10	76 %	--
totaal	1343	427	32 %	1311	500	38 %	6 %
Op 100 scholen zijn er 6 % meer MOS-scholen dan in 2005							

Nieuwe MOS-scholen sinds september 2006:

Vrije Israëlitische school voor Secundair Onderwijs Yavne - Antwerpen; Onze-Lieve-Vrouwinstituut Pulhof - Berchem; College van het Eucharistisch Hart - Essen; Sint-Cordula Instituut - Schoten; Koninklijk Technisch Atheneum - Kapellen (3vestigingen); Middenschool van het Gemeenschapsonderwijs - Mol; Koninklijk Atheneum I Antwerpen - Wilrijk; De Kunsthumaniora (RIKSO) - Wilrijk; BSBO Groenlaar Koekoek - Aartse-laar; Bais Chinuch - Antwerpen; GVBS Benoth Jeruslam Antwerpen; GVBS Boemerang - Antwerpen; GVBS Harkelijn - Antwerpen; GVBS Regenoog - Antwerpen; GVBS Sint-Maria - Antwerpen; Sint-Lutgardis Basisschool - Antwerpen (2 vestigingen); Stedelijke Kleuterschool De Krekel - Antwerpen; VGB Yavne - Antwerpen; BSBO Groenlaar Dirkput - Boom; GLS De Sleutelbloem - Brecht; VBS Weg-wijzer - Dessel; GVBS Sint-Rumuloldus - Deurne; Sint-Vincentschool - Ekeren; BSGO Erasmus - Essen; Sint-Maartenschool - Hombeek; BSGO Erasmus Luchtballon - Kalmthout; BSGO Erasmus 't Ganzebord - Kalmthout; BSGO Erasmus 't Kabouterke - Kalmthout; BS De Platanen - Kapellen; BS Irishof - Kapellen; GVKS Hoeven - Kasterlee; Basisschool van het gemeenschapsonderwijs Melgesdreef - Merksem; Gemeenteschool - Merksplas; GVBS De Tandem - Mortsel (3 vestigingen); GVBS De Zandloper -

Nijlen; VLS Immacula-ta - Oostmalle; BSBO Groenlaar - Reet; Kleuter-school Spelewei - Retie; Gemeentelijke basisschool - Schelle; VBS Leonardusschool - Sint-Lenaarts (2 vestigingen); BS De Stappe - Stabroek; Vrije Kleuteroefenschool De Duizendpoot - Vorselaar; Vrije Kleuteroefenschool De Werveltuin - Vorselaar; GB Voortkapel De Bezige Bijtjes - Westerlo (2 vestigingen); GBS Heultje - Westerlo (2 vestigingen); Basisoefenschool - Wijnegem; Lagere School 't Pleintje - Willebroek; Parkschool Ieperman - Wilrijk; GVBS Pulle - Zandhoven.

Bouwen



Met het nieuwe programma 'Bouwen aan de toekomst' daagt het PIME jongeren uit om nu al hun droomhuis in te richten. Ze maken daarbij kennis met milieuvriendelijke technologieën voor vijf thema's: tuin, geluid, zonne-energie, windenergie en zuiver water.

Ze ontdekken hoe ecologie, economie en comfort kunnen samengaan en worden gestimuleerd om milieuvriendelijke keuzes te maken. Het programma vindt plaats in het PIME en duurt 2 uur. Na de activiteit neemt de leerkracht het bouwplan en de werkbladen mee naar de klas en werkt er verder aan het plan en aan een duurzame toekomst. 'Bouwen aan de toekomst!' is er voor leerlingen van 4, 5 en 6 ASO en TSO. Met het programma biedt het PIME de mogelijkheden om vakoverschrijdende eindtermen milieu-educatie, burgerzin, leren leren en sociale vaardigheden te realiseren, naast uiteraard ook vakgebonden eindtermen zoals natuurwetenschappen, aardrijkskunde... Het programma past binnen het kader van MOS, Vrije Ruimte en geïntegreerde proeven.

Voor meer informatie: www.pime.be

Of contacteer Valerie Van Dessel, valerie.vandessel@pime.provant.be, 015 30 61 23



De sojaconnectie

Via www.sojaconnectie.be ontdek je het verband tussen onze lokale voedselgewoontes en het leven van de Braziliaan.

Nooit bij stilgestaan dat we via ons dagelijks stukje vlees (of vis of sojaburger) een stukje Brazilië in huis halen?

Het grootste deel van de soja die we rechtstreeks en onrechtstreeks (via een omweg als vee- of visvoer) consumeren wordt geteeld op grote landbouwbedrijven in Brazilië en geëxporteerd naar Europa.

Op de site onderzoeken we de sojaconnectie en volgen we de weg van het eindproduct in België tot de sojaplant in Brazilië.

De gevolgen van en de alternatieven voor de grootschalige sojateelt kun je ontdekken via vijf personages: een Belgische jongere, een Belgische boer, een Braziliaanse ondernemer, een Braziliaanse boer en een Braziliaanse jongere.

De webstek richt zich in eerste instantie tot jongeren en leerkrachten van de derde graad algemeen secundair onderwijs.

Vanaf januari 2008 is de site uitgebreid voor jongeren uit de derde graad van het technisch land- en tuinbouwonderwijs.

De webstek kadert in een project voor ontwikkelingseducatie van WERVEL (Werkgroep voor een Rechtvaardige en Verantwoorde Landbouw) en het PIME (Provinciaal Instituut voor Milieu Educatie). Andere partners in het project zijn de Vlaamse boerenorganisatie Ferm Local en de Braziliaanse boerenbond Fetraf-Sul.

Concept en vormgeving zijn een realisatie van Atomik Studios.



Limburg

MOS groeit

In de provincie Limburg zijn er **708** vestigingsplaatsen. Op 10 oktober 2006 hebben **517** van hen, d.i. **73 %**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

MOS-scholen in de provincie LIMBURG						
ABSOLUTE GROEI						
	MOS 2005	MOS 2006	groei			
basis	328	384	56	17 %		
sec.	123	127	4	3 %		
hoger	3	6	3	100 %		
totaal	454	517	63	14 %		
In vergelijking met 2005 is er een toename van 14 % MOS-scholen						
RELATIEVE GROEI						
	2005		2006		groei	
	MOS	groei	MOS	groei		
basis	537	328 61 %	526	384 73 %	12 %	
sec.	174	123 71 %	173	127 73 %	2 %	
hoger	7	3 43 %	9	6 67 %	24 %	
totaal	718	454 63 %	708	517 73 %	10 %	
Op 100 scholen zijn er 10 % meer MOS-scholen dan in 2005						

Begin december staat de Limburgse MOS-teller voor het basisonderwijs op 397 MOS-scholen. Van de Limburgse secundaire en de hogescholen zijn er ondertussen 135 MOS-school geworden.

Het kanaal ontdekken

"Ontdekkingstocht langs het Kanaal" is een nieuw natuureducatief project langs en over de Zuid-Willemsvaart in het grensoverschrijdend landschap Kempen-Broek.

Op verschillende startplaatsen kun je met of zonder gids een tocht langs de Zuid-Willemsvaart maken waarbij je alles te weten komt over de geschiedenis, de functies en de omgeving van het Kempens Kanaal.

Ook cultuurhistorische aspecten komen aan bod: de gids haalt enkele streekgebonden anekdotes van onder het stof vandaan.

Verder leren de leerlingen het verschil tussen een rivier en een kanaal, bekijken zij de ligging van het kanaal t.o.v. de omgeving, hebben zij oog voor planten en dieren bij het kanaal en staan zij stil bij

de industrie langs het kanaal.
 'Ontdekkingstocht langs het Kanaal' bestaat uit vijf uitgewerkte routes langs de Zuid-Willemsvaart. Elke route afzonderlijk duurt ongeveer 2,5 uur. De routes kunnen eventueel gecombineerd worden met andere educatieve projecten in het Kempen-Broek (zie www.kempenbroek.be, klik op 'Educatie').

Leerkrachten kunnen de 'Kanalen-tochten' ook zelf begeleiden: de nodige fiches zijn binnen te halen via

www.limburg.be/limnet/NME/NMEbegeelproject.htm

en via www.kempenbroek.be
 (klik op 'Educatie').

Praktisch:

doelgroep: 3de graad LO en 1ste graad SO,
 duur: 2,5 uur,

Periode: het hele jaar door,

reservatie: PNC, prijs: 25 euro (één gids per klas, inclusief werkfiches, max 25 lln)

info en reservaties:

Provinciaal Natuurcentrum (PNC),

Domein Bokrijk, 3600 Genk,

tel.: 011 26 54 53,

pnc@limburg.be,

www.limburg.be/natuurcentra/hetgroenehuis.html



Oost-Vlaanderen

MOS groeit

In de provincie Oost-Vlaanderen zijn er **1143** vestigingsplaatsen. Op 10 oktober 2006 hebben **635** van hen, d.i. **56 %**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

MOS-scholen in de provincie OOST-VLAANDEREN							
ABSOLUTE GROEI							
	MOS 2005	MOS 2006	groei				
basis	336	445	109	32 %			
sec.	171	184	13	8 %			
hoger	7	6	--	--			
totaal	514	635	121	24 %			
In vergelijking met 2005 is er een toename van 24 % MOS-scholen							
RELATIEVE GROEI							
	2005			2006			
	MOS			MOS			
			groei			groei	
basis	856	336	39 %	853	445	52 %	13 %
sec.	278	171	62 %	280	184	66 %	4 %
hoger	28	7	25 %	10	6	60 %	35 %
totaal	1163	514	44 %	1143	635	56 %	12 %
Op 100 scholen zijn er 12 % meer MOS-scholen dan in 2005							

De MOS-trein in Oost-Vlaanderen dendert voort ... Al meer dan 50% van de basisscholen en meer dan 65% van de secundaire en hogescholen hebben hun wagon aan de locomotief gehangen. Ook het grote aantal logo-aanvragen getuigt opnieuw van een actieve MOS-inzet. We kunnen dat alleen maar toejuichen. Het onuitputtelijke enthousiasme van al die leerkrachten, directies, ouders ... verdient een dikke pluim! We hopen dan ook dat iedereen zijn beste beentje blijft voorzetten zodat ook wij steeds weer nieuwe uitdagingen aan kunnen gaan. De MOS-begeleiders rekenen op jullie!

Fotozoektocht

Nog tot 20 april 2007 organiseert de provincie een fotozoektocht langs het parcours van het natuurleerpad Scheldevallei in Zingem. Alle juiste inzendingen worden beloond. Het 'natuurleerpad Scheldevallei' (8,6 km) vormt de verbinding tussen de schakels uit het inrichtingsplan Meilegem-Zingem, zoals het natuurreservaat Grootmeers. Het provinciaal natuureducatief centrum De Kaaihoeve ontwikkelde hiervoor een educatieve wandelbrochure i.s.m. Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen, Natuurpunt kern Zingem en de gemeente Zingem. De combinatie

van de wandelbrochure en de fotozoektocht garanderen je een boeiende en speelse ontdekkingstocht doorheen het rijke gebied! Startplaats is het gemeentehuis van Zingem. Het wedstrijdformulier kun je afhalen in het provinciaal natuureducatief centrum De Kaaihoeve, het gemeentehuis van Zingem of binnenhalen via www.dekaaihoeve.be. De brochure vind je gratis in De Kaaihoeve of het gemeentehuis van Zingem.

Meer informatie:

*Dienst natuur- en milieueducatie Oost-Vlaanderen,
Provinciaal natuureducatief centrum
De Kaaihoeve, Oude Scheldestraat 16
9630 Meilegem Zwalm, tel.: 055 496 796,
kaaihoeve@oost-vlaanderen.be,
www.dekaaihoeve.be*

Klimaatwijken

Met de klimaatwijken brengen we het Kyoto-protocol tot in de woonkamer. Groepen gezinnen in een wijk of vereniging, samengebracht in klimaatwijken, gingen vanaf 1 november 2006 een weddenschap aan. Ze wedden met hun gemeentebestuur dat ze 8 % kunnen sparen op hun energiefactuur op 6 maanden tijd. Als de wijk of vereniging het haalt, krijgt ze een beloning van het gemeentebestuur en een energiebonus van de energienetbeheerder Eandis. Een behulpzame energiemeester - een energieke vrijwilliger die een stoomcursus energie sparen krijgt - helpt de wijk.

De campagne is een initiatief van de Bond Beter Leefmilieu. Voor het tweede jaar op rij coördineert de provincie Oost-Vlaanderen. Met de campagne willen de provincie Oost-Vlaanderen en BBL in de eerste plaats gezinnen sensibiliseren. Toch zijn in Oost-Vlaanderen ook scholen de uitdaging met hun gemeentebestuur aangegaan: het Provinciaal Technisch Instituut van Ninove (300 leerlingen, MOS-school) en van Zottegem (450 leerlingen, MOS-school) en twee basisscholen, de Vrije Basisschool 'de Vijfsprong' van Hamme (275 leerlingen, geen MOS-school) en de Vrije Basisschool van Aspelare in Ninove (200 leerlingen, MOS-school). De energiemeesters van die scholen (leerkracht, directeur of technisch personeel) volgden de cursus 'rationeel energiegebruik' en moeten nu de voorgestelde tips en maatregelen in praktijk omzetten, willen ze het energieverbruik van de school met 8% verminderen. De meeste tips zijn gemakkelijk uitvoerbaar en vragen geen of maar een beperkte investering. Ze betalen zichzelf in elk geval snel terug via de gerealiseerde energiebesparing. De energiemeesters staan uiteraard niet alleen: energie besparen is de verantwoordelijkheid van de hele school. Bovendien grijpen leerkrachten de campagne aan om leerlingen de inhoud en het belang van duurzaam omgaan met energiebronnen bij te brengen.

*Meer informatie: BBL, Mike Desmet,
mike.desmet@bblv.be of 02 282 17 35*

Vlaams-Brabant

MOS groeit

In de provincie Vlaams-Brabant zijn er **708** vestigingsplaatsen. Op 10 oktober 2006 hebben **548** van hen, d.i. **77 %**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

MOS-scholen in de provincie VLAAMS-BRABANT							
ABSOLUTE GROEI							
	MOS 2005	MOS 2006	groei				
basis	412	430	18	4 %			
sec.	107	114	7	7 %			
hoger	4	4	0	0 %			
totaal	523	548	25	5 %			
In vergelijking met 2005 is er een toename van 5 % MOS-scholen							
RELATIEVE GROEI							
	2005		2006				
	MOS		MOS		groei		
basis	541	412	76 %	540	430	80 %	4 %
sec.	160	107	67 %	161	114	71 %	4 %
hoger	7	4	57 %	7	4	57 %	0 %
totaal	708	523	74 %	708	548	77 %	3 %
Op 100 scholen zijn er 3 % meer MOS-scholen dan in 2005							

Zwoel bibberen

De Vlaams-Brabantse MOS-begeleiders constateerden bij hun schoolbezoeken meermaals de afwezigheid van thermometers in klas- en andere lokalen. Nochtans is een thermometer een eenvoudig instrument om de temperatuur (in de klas) op te meten. Bovendien biedt een thermometer een pracht van een leerkans om kinderen bewust te maken van de temperaturen en het (subjectieve) gevoel van warm en koud.

Diezelfde thermometer kan ook de start zijn van een MOS-project over energie.

Meten is weten, dachten we zo, en dat kan dan weer de aanzet zijn om over te gaan tot actie. Daarom bood de provincie Vlaams-Brabant haar basisscholen gratis een pakket aan met minimum-maximum thermometers, meterkaarten om samen met de leerlingen de temperaturen in de verschillende lokalen op te meten en een affiche om de gegevens aan de hele schoolbevolking kenbaar te maken.

Een educatief draaiboek vervolledigt het plaatje en ondersteunt de leerkracht bij de implementatie van het project in de lessen.

De 268 scholen die zich voor 31 oktober 2006 inschreven, kregen het *Zwoele Bibberpakket*. 29 scholen ondertekenden ook de milieubeleids-

verklaring, waarmee het totaal aantal MOS-basis-scholen in Vlaams-Brabant begin november 2006 op 449 afklokte. Daarmee is net geen 85% van alle Vlaams-Brabantse basisscholen MOS-school. Het is uiteraard niet de bedoeling dat het bij meten blijft, maar dat de scholen overgaan tot acties die niet alleen milieuwinst (= energiebesparing), maar ook financiële winst opleveren. Daarom ook dat de deelnemende scholen gedurende twee schooljaren tijdens de maanden januari en februari de temperaturen in verschillende lokalen opmeten en in kaart brengen. Om vervolgens tot actie over te gaan.

Ze kunnen hiermee aansluiten bij de inmiddels populaire Dikke-Truiendag.

Het Zwoele Bibberproject valt perfect samen met de energieboekhouding en de energieprestatiewetgeving die vanaf volgend schooljaar in de scholen furore zullen maken.

Met het project van de minimum-maximum thermometers biedt de provincie haar basisscholen alvast een educatief instrument om ook de kinderen daarbij te betrekken.

Als dat maar geen fikse CO₂ besparing oplevert!



Met de koffer in de hand

Wil je in de buurt van de school aan de slag of wens je veldwerkmateriaal mee te nemen op bosklassen? Dan kun je gebruikmaken van de natuuruitlenkoffers.

Het zijn eenvoudige koffers boordevol veldwerkmateriaal voor één klas.

Ze bieden ideaal materiaal voor de verkenning van de eigen omgeving. Vlaams-Brabantse scholen kunnen natuuruitlenkoffers voor muizenonderzoek, wateronderzoek, over bodemdieren, de humusproef of een levend ganzenbord ... uitlenen

op verschillende locaties in de provincie.

Je kunt de koffers perfect gebruiken voor de inbedding van MOS-acties op klas- en omgevingsniveau. Met de natuuruitlenkoffer wateronderzoek kunnen de leerlingen bijvoorbeeld ontdekken of de sloot of poel in de buurt van de school al dan niet gezond is.

Dat kan onder andere een goede aanvulling zijn op de lessen over watervervuiling of bij het aanleggen van een poel op school.

Voor meer informatie over de verschillende koffers, de uitleenpunten en de uitleenvoorwaarden kun je terecht op

www.vlaamsbrabant.be/nme

of in de brochure 'Natuur- en milieueducatief aanbod 2006-2007' die aanwezig is in elke school.

Natuurouders

Voor de derde keer op rij organiseert de provincie Vlaams-Brabant de cursus natuurouders.

En met succes!

Dit voorjaar starten maar liefst 8 groepen (groot)ouders vol enthousiasme aan de cursus. Ouders en grootouders leren er leerkrachten te assisteren bij natuur- en milieuprojecten in de school.

Je kunt natuurouders dus ook bij MOS-activiteiten inschakelen. Nestkastjes timmeren met de leerlingen, een natuurleerwandeling organiseren, met de leerlingen werken in de schooltuin, een watertocht doorheen de school uitstippelen ...

Er zijn talrijke activiteiten waarbij een natuurouder de leerkracht kan bijstaan. Die leerkracht is er altijd bij en blijft verantwoordelijk voor zijn of haar eigen klas.

Natuurouders kunnen een belangrijke meerwaarde betekenen voor het MOS-project op school.

De participatie en betrokkenheid van de ouders bij het project worden hierdoor vergroot.

Natuurouders kunnen niet enkel activiteiten mee begeleiden, maar zelf ook ideeën aanreiken en activiteiten begeleiden ... Ze vormen een belangrijke pijler van het draagvlak.

De opleiding natuurouders bestaat uit één voorbereidende vergadering, 4 vormingsmomenten en 2 oefenmomenten van telkens een halve dag.

De cursus wordt gegeven in samenwerking met het Centrum voor Natuur- en Milieueducatie (CVN).

Voor meer informatie kun je terecht op

www.vlaamsbrabant.be/nme onder 'vormingen'.

West-Vlaanderen

MOS groeit

In de provincie West-Vlaanderen zijn er **1039** vestigingsplaatsen. Op 10 oktober 2006 hebben **605** van hen, d.i. **58 %**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

MOS-scholen in de provincie WEST-VLAANDEREN						
ABSOLUTE GROEI						
	MOS 2005	MOS 2006	groei			
basis	354	426	72	20 %		
sec.	159	176	17	11 %		
hoger	3	3	0	0 %		
totaal	516	605	89	17 %		
In vergelijking met 2005 is er een toename van 17 % MOS-scholen						
RELATIEVE GROEI						
	2005		2006		groei	
		MOS		MOS		
basis	776	387	50 %	776	426	55 %
sec.	258	163	63 %	251	176	70 %
hoger	12	3	25 %	12	3	25 %
totaal	1046	553	53 %	1039	605	58 %
Op 100 scholen zijn er 5 % meer MOS-scholen dan in 2005						

Tussen september en december 2006 hebben 18 basisscholen een milieubeleidsverklaring ondertekend. Dat brengt het totaal op 441 MOS-basis-scholen in West-Vlaanderen. 16 basisscholen gaan voor logo 1, 18 voor logo 2 en 27 voor logo 3. Dat brengt het totaal op 61 basisscholen die momenteel hard werken aan hun en uiteindelijk ook onze milieuzorg. De MOS-begeleiders zijn erg benieuwd naar de creatieve waterval van acties op school, projecten in de klas en schakelbezoeken die nu op hen afkomen.

In het secundair en hoger onderwijs trekken nu 30 scholen hard aan de MOS-kar. De hele school zet zich schrap om een logo te halen. Afval en energie zijn dit jaar de toppers.

Provinciaal Natuurpark Zwin

De provincie West-Vlaanderen kocht in juni 2006 het bezoekerscentrum en het vogelpark Het Zwin in Knokke. Tegelijk kwam het daarbij aansluitende Zwin-natuurgebied in de handen van de Vlaamse overheid, meer bepaald het Agentschap Natuur en Bos (ANB). Sinds 1 oktober 2006 baat de provincie het vogelpark ook effectief uit. Na het Domein Zeebos, geopend in mei 2006 en het Domein Raversijde, gestart in 1992, is dit het derde pro-

vinciedomein aan de kust. De provincie verwierf de gronden, de vogelcollectie, de koninklijke villa, de cafetaria en de bijhorende dienstgebouwen in een 16 ha groot duinbos.

Het park wordt omgevormd tot een *volwaardig, eigentijds Natuurcentrum* dat zowel aan *natuur-educatieve* als aan *toeristische noden* tegemoet zal komen. De toegang tot het natuurgebied vanuit het Natuurcentrum blijft verzekerd, zodat het nieuwe provinciedomein de toegangspoort tot de grote Zwinvlakte blijft en in de toekomst uitgebouwd kan worden tot een infocentrum voor alle natuur- en natuurontwikkelingsprojecten aan de oostkust. Scholen kunnen er nog steeds terecht voor geleide wandelingen, workshops of veldwerk.

Meer informatie www.west-vlaanderen.be/zwin



Zeeday

Al tien jaar organiseert de dienst natuur- en milieueducatie in het kader van de *Week van de Zee* vormingsmiddagen voor leerkrachten. In 2007 wordt alles gebundeld in één grote trefdag: *De zeeday voor leerkrachten*. Op die dag krijgt de leerkracht een ruim aanbod natuur- en milieueducatie aan de kust voorgeschoteld. Leerkrachten basis- en eerste graad secundair onderwijs van het gewoon en het buitengewoon onderwijs krijgen

talrijke suggesties om projectmatig werken in de klas te stofferen.

De zee, het strand en de duinen vormen de rode draad. Educatieve materialen, leskoffers, boeken, brochures, media, veldwerkmateriaal, ICT... worden in de kijker gezet. Interactie, praktijkgericht werken, praktijkervaringen, een werkwinkel, een korte voorstelling in het veld, een levendige powerpointpresentatie... zijn veel boeiender dan een zak vol folders.

Meer informatie op www.weekvandeze.be.

'De zee smaakt naar meer', woensdag 21 maart 2007 van 12.00 tot 17.00 uur in Duin en Zee, Fortstraat 128 Oostende.



Waterkronkels

Het educatief pakket "Waterkronkels", oorspronkelijk gemaakt voor de Poekebeek in de omgeving van Tielt en Aalter, is herwerkt en aangepast voor de Heulebeek ten noorden van Kortrijk. Het werkboek bevat een beschrijvend deel over de waterloop en een algemeen deel over het leven in en om de waterkant. Er zitten tal van uitgewerkte lesjes in en veldwerkoefeningen. Bij het pakket



hoort ook een tentoonstelling die in oktober 2006 nog in Wevelgem te zien was. De leerkrachten van het basisonderwijs van Wevelgem kregen het educatief pakket en de bijhorende vorming en vanaf volgend schooljaar (2007-2008) kunnen zij op de milieudienst van de gemeente gratis veldwerkmateriaal ontlenen om wateronderzoek uit te voeren met de leerlingen. In het voorjaar van 2007 gaat de tentoonstelling naar Het Slot in Kuurne.

De aanpassing van het pakket voor de Mandel - voor de gemeenten Dentergem, Ingelmunster, Meulebeke, Oostrozebeke en Lendeledede - staat ook op het getouw. In het najaar van 2007 vinden ook vormingen voor de leerkrachten van deze gemeenten plaats. Het pakket is bruikbaar in de 2de en 3de graad van het basisonderwijs en in de 1ste graad van het secundair onderwijs.

Meer informatie:

Provinciedienst natuur- en milieueducatie
050 40 32 81, nme@west-vlaanderen.be.

Nette maand

Eind 2004 lanceerde de Provincie West-Vlaanderen, in samenwerking met alle West-Vlaamse intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor afvalinzameling en -verwerking (de vroegere afvalintercommunales), de succesvolle campagne "Laat geen sporen na. Reken af met zwerfvuil". Omwille van het grote succes van de actie en de ruime interesse van heel wat scholen en verenigingen, organiseren we in 2007 opnieuw een opruimactie van 1 tot en met 31 maart onder de noemer "Maand van de Netheid". In maart stellen de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden de nodige diensten en middelen (prikstokken, zakken, rolcontainers ...) ter beschikking van scholen, verenigingen en gemeenten die een opruimactie willen op touw zetten.

De Provincie West-Vlaanderen levert het nodige communicatiemateriaal (campagne-affiches, affiches over zwerfvuil, affiches/plakkaten voor pas opgeruimde zones ...). De intergemeentelijke samenwerkingsverbanden verdelen het materiaal vanaf begin februari. We richten dit keer de aandacht niet op één weekend. De datum van





de opruimactie mag je dus vrij kiezen, zolang ze maar in maart 2007 plaatsvindt. Heb je interesse om deel te nemen of wil je meer informatie, neem dan contact op met de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in jouw regio of met

Björn De Grande: 050 40 34 91 of

Alexandre Lefebvre: 050 40 31 18.

Bezoek ook eens www.stopzwerfvuil.be

Subsidies

West-Vlaamse scholen kunnen sinds 2006 een subsidie aanvragen voor de vergroening van de schoolomgeving.

Heel wat scholen hadden wel oren naar de oproep en stuurden een dossiertje in.

Elf scholen kregen een positief antwoord van de West-Vlaamse Bestendige Deputatie:

BS De Startbaan, Wevelgem;

Stedelijk Freinetschool, Oostende;



Koning Boudewijnschool, Oostkamp;
De Glimlach, Zedelgem;
De Zonnetuin, Sint-Kruis;
Sint-Lodewijkscollege, Sint-Andries;
OLVA Vivenkapelle, Damme;
GVB, Boezinge;
Vrije Basisschool, Ruddervoorde;
Sint-Lodewijkscollege, Brugge;
O-L-Vrouwecollege, Oostende.

Vier aanvragen tot subsidie werden principieel goedgekeurd maar worden omwille van een overbevraging van de beschikbare middelen begin 2007 opnieuw voorgelegd aan de bestendige deputatie voor definitieve goedkeuring:

Immaculata, Ieper;

OLVA De Meersen;

VBS Nieuwland;

VBS Nieuwstad.

Wil je meer weten over deze subsidies, neem contact op met Christel Van de Cappelle medewerkster dienst MiNaWa Provincie West-Vlaanderen, 050 40 32 41, christel.vandecappelle@west-vlaanderen.be. Of surf naar www.west-vlaanderen.be/nos

Brussel

MOS groeit

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er **238** Nederlandstalige vestigingsplaatsen. Op 10 oktober 2006 hebben **113** van hen, d.i. **47 %**, een milieubeleidsverklaring ondertekend.

MOS-scholen in het BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST						
ABSOLUTE GROEI						
	MOS 2005	MOS 2006	groei			
basis	54	75	21	39 %		
sec.	36	37	1	3 %		
hoger	1	1	0	0 %		
totaal	91	113	22	24 %		
In vergelijking met 2005 is er een toename van 24 % MOS-scholen						
RELATIEVE GROEI						
	2005		2006		groei	
		MOS		MOS		
basis	182	54	30 %	172	75	44 %
sec.	50	36	72 %	50	37	74 %
hoger	16	1	6 %	16	1	6 %
totaal	248	91	37 %	238	113	47 %
Op 100 scholen zijn er 10 % meer MOS-scholen dan in 2005						

Opstootjes

Brussel. 12 oktober 2006. De Logo-uitreiking secundair wordt verstoord door een inval van een dertigtal 'activisten' uit het basisonderwijs. Om hun ideeën kenbaar te maken deinzen ze er niet voor terug de zaal te bezetten en via panelen, slogans en de gekaapte geluidsinstallatie hun eisen kracht bij te zetten.

Zoals ieder jaar nodigen we de Brusselse scholen die ooit een logo behaald hebben uit om de officiële uitreiking bij te wonen.

Een 130-tal leerlingen uit diverse secundaire scholen wonen de voorstelling bij.

Plots wordt de introductie verstoord door rumoer van buiten de zaal.

Iedereen is verrast wanneer een 25-tal leerlingen uit een basisschool zich meester maakt van het podium.

Op spandoeken en plakaten verduidelijken ze hun eisen: uit gesprekken met hun vrienden, zussen, broers, neven en nichten blijkt dat in veel scholen nog meer aandacht kan gaan naar milieu.

Sterker nog, goede milieugewoontes van basisscholen verdwijnen in sommige secundaire scholen heel vlug.

MOS-basisscholen stimuleren het brooddoosgebruik. Je mag er kraantjeswater drinken tijdens de lessen.

Het afval- en zwerfvuilprobleem is onder controle doordat er in alle lessen aandacht voor is. Er zijn energiewachttertjes die ook op het juiste moment verluchten.

De leerlingen spreken in de milieuraad over fietsverplaatsingen, ecologische schoolmaterialen en gezonde voeding. Kortom, er gebeurt heel wat.

En de leerlingen uit het basisonderwijs willen dat er verder gebouwd wordt op wat zij al doen, zodat de school zelf gezelliger, avontuurlijker, milieuvriendelijker en leuker wordt.

Het moet gewoon leuk zijn om er de dag door te brengen. *(van onze reporter ter plaatse)*

Ontlenen

Voor je een lespakket of informatief boek of spel aankoopt, informeer je je best goed.

Een foute aankoop is geldverlies.

In het documentatiecentrum van Green (NMe-link steunpunt) kunnen leraren, leerlingen en verenigingen gratis materialen ontlenen.

Alles is thematisch gerangschikt: water, natuur, energie, mobiliteit, klimaat, ecoconsumptie, enz.....

Je kunt er ook diverse koffers en didactische materialen ontlenen: papierkoffer, mobikoffer, bostasje, waterrugzakje, energiemeters en herbruikbare bekers.

Je kunt alles gratis uitlenen gedurende 1 maand. Enkel voor sommige (dure) materialen betaal je een waarborg.

Adres: Koningsstraat 171/3, 1210 Sint-Joost (vlak bij de Botanique).

Bezoek bij voorkeur op maandag, dinsdag en woensdag, 02 209 16 30,

www.greenbelgium.org/nl/green/documentatiecentrum.asp



Milieugids

In Vlaanderen heb je 'Vlarempel, ik snap het!': een handig overzicht van de milieuwetgeving voor scholen.

Je kunt het downloaden via www.milieueducatie.be, klik op educatief materiaal en dan op publicaties.

In Brussel is tot vandaag de toestand nog heel onduidelijk, maar daar komt nu verandering in.

De milieudirectie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BIM of Brussels Instituut voor Milieubeheer) werkt aan een milieuhandboek voor scholen. In de loop van 2007 wordt de 'Milieugids voor scholen' gepubliceerd.

Hou dus www.ibgebim.be in het oog!